

Lula, el president dels pobres

El proper diumenge dia 29 d'octubre el Brasil celebra la segona volta de les eleccions presidencials. Lula da Silva, el president actual, és el favorit entre els que menys tenen. El seu carisma d'exlíder sindical i una ambiciosa política distributiva són la base del seu èxit electoral en el sector més postergat del gegant sud-americà.

Pare i fill tenen inoculables rastres d'avantpassats negres, gotes de sang d'algun dels milions que van arribar a aquestes terres sud-americanes en les bodegues dels vaixelles portuguesos. El nen estira els seus braços raquítics sobre el cap de l'home que el sosté, i el seu cos sura sobre la gernació. Els ulls pesats, la boca entreoberta es fonen en un instant d'èxtasi religiós. Els dits del petit freguen el rostre de Lula, Luiz Inácio da Silva, el president del Brasil, que mira cap a un cel sense núvols. La imatge, enorme, serveix de teló de fons a l'escenari del tancament de campanya del mandatari-candidat a São Bernardo do Campo, suburbi industrial dels afores de São Paulo que va ser bressol del Partit dels Treballadors (PT), fa trenta anys. I no es tracta d'un muntatge. La càmera va captar un instant de l'última gira el president per un poble perdut del nord-est del país, regió on Lula va obtenir 8 de cada 10 vots.

En aquesta regió del nord-est es concentren la meitat dels pobres del Brasil, 45 milions de persones que guanyen fins a 43,5 euros mensuals. Dins aquesta franja d'ingressos, Lula té el 59% de suport electoral a àmbit nacional, contra el 34% del socialdemòcrata Geraldo Alckmin, el seu rival en la segona volta. Aquesta massa de persones representa ni més ni menys que el 47% del cens total, que veu Lula amb els ulls d'aquest nen extasiat. "És un de nosaltres" és la frase que més s'escolta

entre ells. Lula va néixer fa seixanta anys a Pernambuco, i escapant de la misèria va emigrar al costat de la seva mare i els seus germans a Sao Paulo. Un curs de torner mecànic li va obrir les portes al sindicalisme, des d'on va començar una carrera ascendent que es va tancar fa quatre anys amb el seu ingrés al Planalto, sense haver acabat l'escola primària. El mandatari reconeix el capital polític de la seva biografia i ho alimenta amb frases que repeteix en cada acte de campanya: "No estava escrit que la meua classe havia d'arribar a president", o "He conegut gent que ha anat a cinc universitats i no és intel·ligent". Paraisópolis és la segona *favela* més poblada de Sao Paulo. Pels seus carrers estrets es respira la pols que s'enganxa a les parets de maons nus i de profund olor a menjar. Les cases pengen del *morro*, i costa creure que allí visquin més de 80 mil persones. Margarita té cinc fills que alimenta cada dia gràcies a l'ajuda oficial que li arriba a través del programa "Borsa de Família". I altra vegada la frase repetida: "Lula és un de nosaltres, per això no ens ha oblidat."

La base del lulisme. "Encara que sembli el contrari, Lula ja no té la base de la seva fortalesa en els sectors polititzats del món del treball", explica a EL TEMPS el sociòleg Ricardo Antunes, de la Universitat de Campinas (Unicamp). "Amb els anys, ha ampliat el seu poder en els sectors més empo-

brats de la societat, amb un clientelisme que es diferencia dels governs conservadors perquè arriba per mà d'un obrer que també ha passat fam. Aquesta és la base del que podríem anomenar "lulisme", diu Antunes. Redistribució de la riquesa per a uns o simple clientelisme per a uns altres, la veritat és que Lula ha destinat quatre vegades més del pressupost que el seu antecessor, Fernando Henrique Cardoso, del Partit Socialdemòcrata de Brasil (PSDB), a satisfer les necessitats bàsiques d'11 milions de famílies pobres.

Per això a Paraisópolis ningú no fa gaire cas als casos de denúncies de corrupció contra funcionaris del Govern, aquests que van arrasar amb el suport que Lula tenia entre la classe mitjana més instruïda. "Durant quatre anys, els sectors més baixos s'han beneficiat amb un increment de la renda, i la misèria es va reduir gairebé un 20%", explica Fabio Silveira, director de la Consultora RC. A això se suma que, segons dades oficials, el Govern del PT ha creat 7,6 milions de noves ocupacions. Francisco Posat Macedo té quaranta-tres anys. Des de març passat treballa de guàrdia de seguretat privat, en la primera ocupació estable que té des de fa almenys una dècada. L'1 d'octubre va votar pel PT, i tornarà a fer-ho el dia 29, quan es defineixi la reelecció del mandatari. "He votat el PT de bon grat, orgullós, perquè és el millor president que hem tingut", diu Macedo. I els casos de corrupció que havia promès combatre? "Han de condemnar els culpables", sentència. "Ningú no dubta al Brasil que el govern de Lula ha practicat la corrupció tant com el govern de Cardoso. Els més pobres fan llavors un raonament lògic basat en el sentit comú: per què canviar, si un nou govern de centre-dreta solament em treurà el que el PT m'ha donat? Canviar és perdre l'assistencialisme", diu Antunes.

Les promeses del rival. El candidat Geraldo Alckmin ha hagut de prometre que no solament mantindrà els plans socials del Govern, sinó que també els augmentarà, en un intent per

Acte de campanya electoral del president brasiler Luiz Inácio Lula da Silva a Guarulhos, als afores de São Paulo.

canviar la seva imatge de representant de les classes dominants. Entre les famílies amb més de 10 salaris mínims, és a dir, més de 1.600 euros d'ingressos mensuals, Alckmin obté el 69% dels vots, contra el 24% de Lula. Però el seu pla econòmic difereix molt poc de l'actual, amb altes taxes d'interès

“El Govern ha incentivat el consum com a estratègia de reactivació”

per combatre la inflació i una política que activi el consum intern, en un país de 180 milions d'habitants. “El Govern ha incentivat el consum com a estratègia de reactivació econòmica. Per això s'ha centrat en la distribució de la renda, beneficiant els més pobres”, diu Amir Kahir, exsecretari de finances de

São Paulo. El model ha arribat també als assalariats industrials, l'altre bastió electoral de l'exlíder sindical. En el seu últim acte de campanya, Lula va recórrer les fàbriques de Mercedes Benz i Ford a São Bernardo, on va rebre el suport dels treballadors. “Jo encara recordo quan Lula venia aquí, a la porta de la fàbrica, a les 4 h del matí, llest per discutir pels nostres interessos. La meua confiança en ell és absolut, perquè el poder no l'ha canviat”, diu Joel Ribeiro, empleat de la Ford des de fa setze anys. El seu company Adalto de Olivera, que du catorze anys a la planta, coincideix a dir que Lula és el seu home: “No solament perquè és metal·lúrgic com nosaltres, sinó perquè ha transformat al país, que estava parat”. “Lula va recuperar 315.000 ocupacions industrials dels 1,5 milions perduts en la dècada dels noranta, i els salaris han crescut un 12% per sobre de la inflació. Per això rep l'afecte dels treballadors”, explica José López Feijoo, hereu de Lula al capdavant el sindicat dels metal·lúrgics de São Bernardo.

No obstant això, la relació amb els sindicats no ha estat una bassa d'oli per al primer Govern del PT. La seva política ortodoxa de control de la inflació va paraitzar l'enlairament brasiler, que ha crescut a un ritme del 3% anual des de 2002, enfront del 9% de l'Argentina o Veneçuela. Els estrets resultats econòmics el van enfrontar amb la Confederació Única de Treballadors (CUT), que ell mateix va ajudar a fundar el 1982. El seu president actual, Artur Enrique, reconeix a EL TEMPS que el sector es troba desmobilitat, però no dubta que els seus afiliats van votar i votaran per Lula. “Nosaltres hem donat suport a les mesures socials del Govern i repudiem la seva política neoliberal. Per això en un segon mandat demanarem que posi més èmfasi en el creixement i l'ocupació”, diu Enrique. El proper diumenge 29 d'octubre el president Lula podrà comprovar fins a quin punt pot mantenir la fidelitat dels seus excompanys de ruta.

*Federico Rivas Molina
Sao Paulo (Brasil)*